

POMORDOWAĆ (141) *vb pf*

Wszystkie o oraz a jasne.

inf pomordować (17). *♦ fut 2 sg* pomordujesz (1). *♦ 3 sg* pomorduje (1). *♦ 1 pl* pomorduj(e)my (1). *♦ 2 pl* pomordujecie (1). *♦ 3 pl* pomordują (1). *♦ praet 2 sg m* pomordowałeś, -eś pomordował (3). *♦ 3 sg m* pomordował (41). *f* pomordowała (3). *n* pomordowało (2). *♦ 2 pl m pers* -ście pomordowali (4). *♦ 3 pl m pers* pomordowali (39). *subst* pomordowały (3). *♦ plusq 3 sg m* był pomordował (2). *♦ imp 2 sg* pomorduj (1). *♦ 2 pl* pomordujcie (2). *♦ con 2 sg m* byś pomordował (1). *♦ 3 sg m* by pomordował (1). *♦ 1 pl m pers* bychmy pomordowali (1). *♦ 3 pl m pers* by pomordowali (4). *♦ con praet 3 sg m* by był pomordował (2). *♦ impers praet* pomordowano (5) *BielKron, BudBib* (2), *SkarŻyw, NiemObr*, było pomordowano *RejZwierc* (2); ~ -ano (6), -ano (1) *SkarŻyw*. *♦ con* by pomordowano (1). *♦ part praet act* pomordowawszy (2).

Sł stp, Cn brak, Linde także XVII – XVIII w.

W okrutny, gwałtowny sposób pozbawić życia (zwykle wielu; często całą grupę, społeczność); interficere, occidere, percutere Vulg, PolAnt; cadere, iugulare, mori aliquem facere, perdere, transfodere PolAnt [w tym: kogo, co (pl a. sg w funkcji pl) (140)] (141) : BielŻyw 105; GliczKsiąż G2v; Tedy [Pan Bog] fynty Sedechiałłowe przed nim [Manassesem, królem Judskim] pomordował/ á lámemu oczy wylupił: y związawłły łańcuchámi/ záwiadł go do Bábilonu. Leop 4.Reg 25/7; [Holofernes rzekł do Achiora:] ábymci okazał żeć niemáłz Bogá/ iedno Nábuchodonozor: gdy ie włłyfthkie [lud izraelski] pomorduiemy iáko iednego człowieká/ tedy y ty łnimi póspołu od miecza Áłfyriyłkiego zginiesz Leop Judith 6/3, 2.Mach 5 arg; Y podniołł [Jahwe] ná nię [!] [niewdzięczny lud] rękę łwą chcąc ie pomordować na pułczy. Ktemu thez chcąc pomordować potomłtwo ich w narodźiech/ á rołprołżyć ie po ziemiách. BibRadz Ps 105/26–27, Num 31/8, Iudic 9/45, 1.Reg 11/12, 22/18, I 163d marg (22); [w Cezarei Tytus] łpráwował igrzyłko/ iáko v nich obyczáy był/ brátu łwemu Domicyanułowi/ ná ktorým wiele Żydow pomordowano miáłto iedney krotofile/ gdy ie miedzy Niedźwiedzye álbo Lwy miotano. BielKron 147v; [cesarz Komodus] Wiele ludzi łmiechem [= dla zabawy, dla rozrywki] pomordował/ ktorzy niechcieli Rzymu zwáć Komodyaná m z iego rołkazania. BielKron 150, 73, 113, 131v, 146, 148 [2 r.] (24); RejAp 94; GórnDworz Z2v; RejPos 25, 27, 39v, 81, 188v, 319v, 330v; Y tákże gdy ich Iudá tym pilniey doganiał/ łiekąc złośniki ony/ tedy ich pomordował o trzydzieści tyłięcy mężow. BudBib 2.Mach 12/23, Iudic 8/18, 2.Par 25/3, 2.Esdr 9/26, Ps 135/18, Is 14/20 (13); BudNT Matth 2/16, Luc 19/27; CzechRozm 104, 150, 151; Temi y inemi łłowy/ gdy łwych Bonifácyułz vpominał: rzuciłi łię oni niewierni ná nie/ y włzytki pomordowáli. SkarŻyw 530, 88, 306, 428; StryjKron 321; CzechEp 47, 166; Tá m ná cztery łtá łtrzelców Mołkiewłkich tráfilo Twoj Kozacy/ z któręy liczby nie żywili Y iedného: póspółłtwá moc pomordowáli/ Tobie znáczného tylko więźniá záchowáli. KochJez B3; NiemObr ktv, 20; KochPieś 50; WujNT Matth 23/31, s. 99, Luc 11/47, s. 271, Act 5/33, 7/52; SkarKaz 519a; oznaymił mu [cesarzowi Maurycjusowi] P. Bog/ iż Phokás żołnierz zábić go miał/ y dom iego wygubić. O ktorým gdy łię nierychło dopytał: prędko ná n z woylem máłym przypadłzy/ onego/ y łyny iego/ y żonę pomordował. SkarKazSej 702a.

pomordować komu (1): w wołłkiey Ziemy niektorzy liddzie powłtali, [...] kielko włzy popałyly, lidzdy nam pomordowaly, owcze y bydlo nam pobrały. LibLeg 10/93.

*pomordować o co [= z jakiego powodu] (1): [cesarz Kaligula] W Ieruzálem y indzyey kazał słuup fwoy w kościele Sálomonowym poftáwić/ áby go chwalono. Czego gdy Zydowie niechcieli vczynić/ wiele ich o to pomordował. *BielKron* 141.*

*W połączeniach szeregowych (4): RejAp 57; zá onego złego á fwowolnego Roboámá fyná Sálomonowego [...] y kościoł/ y skárby kościelne/ y ftolice ony kofztowne krolewkie/ y ludzi niewinne ták było frodze popłowano/ ponifzczono/ á pomordowano/ że ftrách o tym y pińác y wfpominác. *RejZwierc* 258; *BudBib Esth* 3/13; [Apostoł] ták mowi o bluźnierczy Alexándrze y Hymeneufzu/ ktore też od dał fzátanowi: (á nie pomordował/ áni prześládował/ áni przeżywał/ z gniewu nieprzyftoynie.) *CzechEp* 30.*

*W przeciwstawieniach: »pomordować ... w pokoju zachować, pojmać żywego« (2): GAietę obległ Alfons frogim oblężeniem/ A g(d)y byli zdręczeni wielkim vciśnieniem/ Żony dzyeci niewiáfty/ przed miáfto wygnáli/ [...] Chcieli ie woiennicy oni pomordowác/ Krol rofkazał w pokoiu frodze ie záchowác. *RejZwierz* 13v; *BibRadz 1.Reg* 15/8.*

W charakterystycznych połączeniach: pomordować apostoły, ciała święte boże, dzieci (dzieci) (5), dziewczki, Gabaonity, kapłany (3), kaznodzieje a nauczyciele słowa bożego, krole (krolow) (3), krześcijan, księżęta (2), (boży) lud ((tłumy, trzecią część) ludzi) (22), męże (mężow, mężczyzny) (9), mieszczany (3), młodzieńce, moc pospolstwa, niemocnych, nieprzyjacioły (2), niewiasty, niewierniki pańskie, pacholeta, posły, potomstwo (2), proroki (5), przyjacioły (3), rannych, rotmistrze, sługi (służebniki) (2), boże stadko, syny (krolewskie) (7), towarzysze, wierne a przebrane Pańskie, więźnie, wszytki Judy, wiele ziemie, złoczyńce, żonę, Żydow; pomordować marnie, na puszczy.

*Zwroty: »pomordować dzieci [czyje]« = pozbawić kogoś potomstwa (1): Tedy ná was pułzczę frogie żwierzęta/ ktore pomorduią dzieci wálze [orbos faciet vos] *BibRadz Lev* 26/22.*

*»pomordować srogim karaniem« (1): A ták lud plákał iż ie Pan pomordował ták frogiem karaniem [quia percussit Dominus in populum plaga magna]. *BibRadz 1.Reg* 6/19.*

*»pomordować mieczem« = percutere in ore gladii *Vulg, PolAnt; interficere in gladio, occidere in ore gladii, percutere acie gladii PolAnt* [szyk zmienny] (11): *Leop Num* 21/24; Pomordowáli mieczem wśzytko co iedno było w mieście [desolaverunt omnia quae erant in civitate [...] acie gladii]/ ták męże iáko y niewiáfty/ thák młodzieńce iáko y ftárce/ áż do wołow/ owiec y ołow *BibRadz Ios* 6/21, *Deut* 13/15, 3.*Reg* 15/8, 19/1, 4.*Reg* 10/25, *Ier* 21/7, *Iudith* 2/15; *BudBib 1.Mach* 5/28, 12/48; przeciwko Pánu BOgu fwemu fzemráli/ ná ktore fię też potym PAN Bog rozgniewał/ ogniem, mieczem, wężmi wśzytki pomordował. *ArtKanc L*.*

*»ogniem (z nieba) pomordować« (2): [Eliasz] dwu Rotmińtrzew y z rotámi ich ogniem z niebá pomordował. *CzechRozm* 240; *ArtKanc L*.*

*»okrutnie, okrucieństwem pomordować« (2:1): *BibRadz Iudic* 15 arg; *BielSpr* 61; Trzeciego áż dnia obozu dobyli/ z ktorego dwa tyfiácá wozow z wielkimi skárbámi wziáwśzy/ ránnych y niemocnych okrutnie pomordowáli. *StryjKron* 607.*

*»pomordować w popędliwości« (1): Oto Pan Bog oycow wálzych rozgniewawśzy fię ná Iudę podał ie w ręce wálze ktorefście pomordowáli w tákiey popędliwości [occidistis eos in furore] kthora przyfzłá áż w niebo. *BibRadz 2.Par* 28/9.*

»pomordować porażką (barzo) wielką« (2): A poználi woyłká Tymotheuśłowe że tudzielz ieŝt Iudás Máchábeyczyk/ tedy wćiekli od oblicza iego: á owi pomordowali ie poraśłką bárzo wielką [percusserunt eos plaga magna]/ ták iż pádło ich onego dnia málem ośm tyfięcy mężow. *Leop 1.Mach 5/34, Esth 9/5.*

»pomordować śmiercią [jaką]« (1): [Dawid wydał] dwu łynu Saulowych [...] pięć wnukow Saulowych od iego cory Merob [...] Wzywałszy ie Gábáonite/ pomordowali ie śmiercią krzyżową. *BielKron 73.*

»pomordować dla wiary« (1): kthorzy [papieże rzymscy] tych czáfow niezliczone tłumy ludzi/ we Włofzech/ w Hiszpaniey w Fránciey/ w Angliey w Niderláníe/ y indziey pomordowali dla wiary *CzechEp 381.*

Szeregi: »porazić i pomordować« = *pugnare, percutere Vulg* (3): *Leop Num 21/24;* W Angiey [!] [...] zburzyło sie póspółstwo ná śláchtę y Pány/ iż im odiełi wolność w lesiech y w rolách/ dla czego przyfzło do zbroie. Pánowie y śzláchtá zebrałszy sie z roskazánia krolewskiego/ porázili y pomordowali ich wiele. *BielKron 234, 417.*

»pomordować i posiec (a. rozsiekawać)« [szyk 1:1] (2): *RejZwierc 261v;* pięć tyfięcy Tátarów Prekopłkich Podole/ Ruś/ y Litewłkie pánłtwá łrogo zwoiowali/ y przez łto tyfięcy Więźniow Chrześciánłkich wtory raz w nędzną niewolą do Hordy bez odporu wywiedli/ krom łtórych y młodych więźniow/ ktorych wielkość poliekli/ y pomordowali. *StryjKron 697.*

»pomordować i po(za)bi(ja)ć (a. zabić)« = *percutere et occidere Vulg; percutere et interficere PolAnt* [szyk 4:2] (6): *Leop Esth 9/5; BibRadz 4.Reg 25/21; RejPos 169v, 321;* [synowie Heli biskupa] sie tákże wdáli byli zá łwowlonemi żywoty łwemi/ że ie márnie było pomordowano/ y wiele ludzi pobito/ y árchę wzięto. *RejZwierc 47;* Symeon y Lewi bráčia Dyny/ wziąłszy miecze wpádli w miásto z wielką śmiáłością/ y pomordowali włzytki mężę/ y książę y łyna iego zábili *SkarŻyw 348.*

»pomordować i wygładzić« (1): Atália pomordowała y wygładziła włzytko potomłtwo Krolewłkie z domu Iudy *CzechRozm 110v.*

»wykorzenić a pomordować« (1): MOdlitwá sie zámknęła w tym Płalmie przeciwko nieprzyacielom Kościoła Bożego/ ktore tu ciężko winuie/ iż náuką łwą nic inego nie czynią/ iedno áby wykorzenili á pomordowali wierne á przebráne Pánłkie. *LubPs V3.*

»pomordować a (i) wytracić« [szyk 1:1] (2): *LubPs A4;* A ták Iuda y bráčia iego [...] zrozumiałwszy tełz y słowá krolewłkie/ w ktorych roskazał pomordować y wytracić lud ich [*facere populo in perditionem et consummationem*]. Tedy [...] *BudBib 1.Mach 3/42.*

W przen (3) : A iákoż ten miecz nima nas pomordować? *RejAp 26, 27v, 63.*

Przen (2) :

Szeregi: »pomordować a pobić« (1): Páweł łwięty nam o tym łwiádectwo wydawa: Iż zakon nápiłány pewnieby nas włzytkich był pomordował á pobil/ by nas był Duch Pánłki nie ożywił *RejPos 169v.*

»podrapać a pomordować« (1): nie odbiegayże nędznych thych owieczek/ á nie w wodź [!] ich ná błędne á ná omyłne páłtwiłká ich/ gdzieby ie on wilk drapieźny zdybawłszy iáko błędne [...] miał podrapać á pomordować. *RejPos 123.*

Synonimy: pobić, pogubić, pomorzyć, porazić, potłuc, potracić, pozabijać.

Formacje współrdzenne cf MORDOWAĆ.

Cf **POMORDOWANIE, POMORDOWANY**

JR